

İSO 500 sanayi kuruluşu ve gıda şirketlerinin 2016 performansı

SERBEST KÜRSÜ

NECDET BUZBAŞ
TÜGİS Yönetim Kurulu Başkanı

Istanbul Sanayi Odası (İSO) her yıl olduğu gibi bu yılda Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu raporunu haziran ayı başında açıkladı. Bu yıl 65'inci yaşına giren İSO, 1968 yılından beri bu geleneği sürdürüyor.

Bu anlamlı gelenek; 1968 yılında Rahmetli Vehbi Koç'un önerisiyle Türkiye'nin en büyük 100 sanayi kuruluşu olarak başlamış, sonraları 1978 yılında 300 kuruluş, 1981 yılında da Türkiye'nin 500 en büyük kuruluşuna evrilmiş. 1991 yılında başlatılan bir diğer uygulama; İkinci Büyük 500 Kuruluş için 325 kuruluş ile yola çıkılmış, 1992'de sayı 250'ye inmiş ve 1998 yılında Türkiye'nin İkinci Büyük 500 Sanayi Kuruluşu olarak yer almış.

Sanayi sektörü tüm ülkeler için ekonomiyi büyümenin ve bütünsel kalkınmanın temelini oluşturmaktadır. Ülkemizde gelişmekte olan ülkeler kategorisinden çıkıp gelişmişlik düzeyini yakalamak için sanayileşme çabası içerisinde. Cumhuriyet'in kuruluşundan başlayarak çeşitli aşamalarda farklı politikalar ile sürdürülen bu çaba, 1980 yılında ekonomide dışa açılma hare-

ketiyle ivme kazanmıştır.

Gıda sektörünün milli gelire katkı payı azalıyor

2001 yılında yaşadığımız ekonomik kriz sonrası yaşanan iyileşme ve normalleşmeler sanayimiz için istikrarlı koşullar oluşturmuş ihracat artışları sanayi ürünleriyle sağlanmıştır.

Son birkaç yıldır sanayi sektörünün milli gelir içindeki payının giderek azalması dikkat çekmektedir. Bunun nedenlerini dünya ticaret konjonktüründeki olumsuzluklara bağlamanın ötesinde sanayimizin arge'ye yeterli yatırımı yapmayan dolayısıyla katma değeri düşük ürünler üreten yapısına bağlamak daha doğru bir tespit olur.

2016 yılı Türkiye ekonomisi atlatılan büyük badirelere rağmen yüzde 2.9 oranında büyümüştür. Dünya ekonomisindeki durağanlık ve dünya mal ticaretindeki talebin önemli ölçüde zayıflaması, bulunduğumuz coğrafyadaki siyasi kırılganlıklar sanayi performansını olumsuz etkileyen faktörler olarak öne çıkmıştır.

İSO tarafından hazırlanan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2016" raporu içeriğiyle ilgili birkaç noktayı belirtmek istiyorum;

• Sektörel sınıflamalarda, Avrupa Birliği tarafından kullanılan "Ekonomik Faaliyetlerin İstatistik Sınıflaması (NACE Rev.2) kullanılmaktadır.

• Büyüklük sıralamasında "Üretimden Satışlar" kriteri olarak alınmaktadır.

• Önceleri tek kalemden verilen gıda sektörü, içecek ve tütün ürünlerini de kapsıyordu. Artık her biri ayrı ayrı veriliyor.

Sanayi ile ilgili genel görünüm dikkate sunulduktan sonra asıl konumuz gıda sanayinin "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu, 2016" raporundaki yerinin ayrıntılı irdelemesi olacaktır.

Gıda sanayi sosyal ve ekonomik refahın temelinde, ülkelerin sanayileşmesinde önemli rol üstlenmektedir. Bir yandan ülkelerin vatandaşlarına yeterli ve sağlıklı gıda arzı sağlarken diğer yandan tarımsal ürünlere sağladığı katma değer artışı ile stratejik bir önem arz etmektedir. Girdilerinin tamamına yakını yurtiçi kaynaklardan ve ağırlıklı tarım sektöründen karşılayan gıda sanayi, tarım sektöründeki yavaş büyümeye rağmen gerek çeşitlilik gerekse ulaştığı büyüklük bakımından büyük gelişme göstermektedir. 1968 yılında İSO tarafından hazırlanan ilk 100 firma anketinde gıda sanayi üretimden satışlardan yüzde 8.4 pay alırken 2016 yılında bu pay %15.26'ya yükselmiştir. Yine o tarihte 9 kuruluş ile yer alan gıda sanayi, 2016 yılında 98 gıda ve 7 içecek kuruluşu ile temsil edilmektedir.

Her ne kadar kuruluş sayısı artmış

olsa da gıda sanayinin ölçek küçüklüğü dikkat çekici. Nitekim İSO-500 2016 yılı Raporu'nda yer alan toplam 105 gıda ve içecek kuruluşunun üretimden satışlarının toplamı listedeki ilk dört kuruluşunki ile eşittir. Ayrıca gıda sanayinin kendi içindeki ölçek farklılığı da önemli bir göstergedir. 18'inci sırada yer alan kuruluşun üretimden satışları 4 milyar TL iken 500'ncü sıradaki kuruluşunki 242,5 milyon TL'dir, tam 16.6 kat farklılık dikkat çekici.

Ar-Ge harcamaları gerilemiş

Gıda sanayinin istihdam dostu olduğunu sıkça söyleriz, bu yılın İSO 500 anketinde bunu görmek mümkün. Toplam 105 kuruluş ile istihdamda birinci sırada yer alan gıda sanayi toplam 123 bin 519 kişi çalıştırıyor. Bu İSO 500, 2016 raporunda yer alan 35 sektörün en fazla istih-

dam sağlayan ve yüzde 18,63'ü.

2016 yılı gıda sanayi açısından iç pazara dönük satışlarla iyi geçti denebilir. Gıda ürünleri imalatında ihracat yüzde 4.8 azalma gösterirken içecek sanayinde bu azalma yüzde 18'lere varıyor. İşgücü verimliliğinin de gıda sanayinde yüzde 6.4 artış sağlanmış iken içecek sanayinde yüzde 2.4'lük bir kayıp gözlemlenmektedir. Sektörel faaliyet kârlılıklarına gelince gıda sanayinde yüzde 7, içecek sanayinde 7.3'er yakalanmıştır.

Bence İSO 500, 2016 raporunu en önemli yanı Ar-Ge harcamaları ve buna bağlı sanayimizin iç görünümü ile ilişkilile geleceği... 500 büyük kuruluşun Ar-Ge'ye harcadığı kaynak 2.8 milyar TL, geçen yıla göre yüzde 16.3 azalmış. Ar-Ge'ye harcanan kaynağın üretimden satışlara oranı 2015 yılında yüzde 0.74 iken bu yıl yüzde 0.57'ye düşmüştür.

Sonuç, ileri teknoloji yoğunluklu sanayilerin toplam sanayi içindeki oranı yüzde 3.7, orta yüksek yoğunluklu sanayilerin oranı yüzde 19.5.

Türkiye'de 100 liralık Ar-Ge harcamasına 225 TL'lik devlet desteğinin verildiği, İSO 500 2016'daki şirketlerin toplamda yüzde 3.9 büyümeye gösterdiği olumlu bir ortamda Ar-Ge'ye gerekli önem verilmediği gibi bir sonuç varılır ki, rekabetin şirketleri olabildiğince zorladığı dikkate alındığında bu büyük bir zaaf oluşturmaktadır. İSO 500, 2016 raporunda yer alan 500 kuruluşun üretimden satışlarının toplamı 140 milyar dolar iken Avrupa Birliği'nin ileri teknoloji yoğunluklu ürünler ihracatı 605 milyar 227 milyon dolar, Çin'in ki ise 455.7 milyar dolardır. Sanayimizin kendini yenilemesi yaşamsal öncelik arz etmektedir.

26 Şubat 2016 tarihli 6676 Sayılı "Araştırma ve Geliştirme faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun" gıda sanayinin küçük ölçekli kuruluş sayısının ağırlıklı yapısına uygun Ar-Ge merkezleri kurulması için her türlü esnekliği sağlıyor. Nitekim geçen yıl ortalarında sayıları 13 olan gıda sanayi Ar-Ge merkezleri sayısı bugün itibarıyla 24'e yükselmiştir. Bu memnuniyet verici gelişme katma değeri yüksek ve ileri teknoloji yoğunluklu ürünlere dönüştürülebilir ülke refah düzeyim artar.

İSO Türkiye İmalat Sanayi PMI haziranda 54.7'ye çıktı

Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi haziranda 54.7 ile 43 ayın en yükseğine ulaştı. Yükseliş, Türk imalat sektörünün faaliyet koşullarındaki genel iyileşmenin Kasım 2013'ten beri gözlenen en güçlü düzeyde gerçekleştiğine işaret etti.

EKONOMİ SERVİSİ

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI) haziran ayında 54,7 olarak ölçüldü. İSO, Türkiye ve İstanbul İmalat Sanayi PMI anketlerinin Haziran 2017 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değer olan 50,0 üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, geçen mayısta 53,5 olarak ölçülen İSO Türkiye İmalat PMI haziranda 54,7'ye yükselerek Türk imalat sektörünün faaliyet koşullarındaki genel iyileşmenin Kasım 2013'ten beri gözlenen en güçlü düzeyde gerçekleştiğine işaret etti.

Böylelikle manşet PMI üst üste dördüncü ay olacak şekilde uzun dönem ortalaması olan 50,7'nin üzerinde ölçüldü. PMI'daki yükseliş; yeni siparişler, üretim ve istihdamdaki daha yüksek oranlı artışlardan kaynaklandı. İmalat sektörünün faaliyet koşullarındaki genel iyileşme, yeni siparişlerde Şubat 2011'den bu yana kaydedilen en yüksek artıştan kaynaklandı. Ayrıca imalatçıların üretimi son 43 ayın, istihdamı ise son 29 ayın en güçlü düzeyinde artış kaydedti. Bu sayede firmalar, yeni alınan işlerdeki daha yüksek oranlı artışa rağmen, birikmiş işlerini azalttı. Son anket ayrıca sektördeki enflasyonist baskıların daha da hafiflediğini gösterdi.

İstanbul İmalat PMI haziranda 52.2 oldu

Mayısta 53,3 düzeyinde kaydedilen İSO İstanbul İmalat PMI da haziran-

da 52,2 olarak gerçekleşti. Endeks, faaliyet koşullarında genel anlamda güçlü iyileşmenin devam ettiğine işaret etti. PMI, ayrıca uzun dönem ortalaması (Ocak 2006'dan beri) olan 50,5'in üzerinde ve Kasım 2014'ten beri gözlenen ikinci en yüksek düzeyinde kaydedildi.

Haziran ayında beş alt endeksin dördü (girdi stokları alt endeksi dışında) manşet PMI'ye pozitif katkı sağladı. PMI'de mayısa kıyasla gerçekleşen düşüş ise yeni siparişler, üretim ve istihdamda daha düşük oranlı artışlar görülmesinden kaynaklandı. Buna rağmen, yeni siparişler, üretim ve istihdam geçmiş ortalamalara kıyasla güçlü düzeyde büyüdü ve tedarikçilerin teslimat süreleri artmaya devam etti.

Yeni işler Şubat 2014'ten beri gözlenen ikinci en yüksek hızda büyüdü. Üretim, üst üste dördüncü ay olacak şekilde haziranda arttı. Böylelikle, son i-

ki buçuk yılın en uzun kesintisiz yükseliş trendi gerçekleşmiş oldu.

Üçüncü çeyrek için olumlu işaret

Açıklamada görüşlerine yer verilen IHS Markit Kıdemli Ekonomisti Trevor Balchin, şu değerlendirmelerde bulundu.

"Türk imalat sektörünün PMI yükseliş trendi, haziranda da devam ederek sektörün genel performansının son üç buçuk yılı aşkın sürede gözlenen en güçlü düzeyde gerçekleştiğini gösterdi. Özellikle dikkat çeken, yeni siparişlerde son altı yılı aşkın dönemdeki en yüksek artışın kaydedilmesi idi. Bu gelişme, üçüncü çeyrek için olumlu işaret verdi. Son açıklanan resmi sanayi üretiminde nisan ayında gerçekleşen yıllık yüzde 6,7'lik büyüme, PMI'nin son dönemdeki gücünü teyit etmiş oldu."

05 **HAMİDE HANGÜL
HABER**

Bankalardan ekonomiye kredi dopingi

Tüketiciye iki güzel haber... Parasını mevduatta tutmak isteyenlere yüzde 10.9 faiz veren bankalar son üç ayda bu oranı yüzde 14.74'e çıkardı. Mevduat faizleri yıl başından bu yana yüzde 33.8 arttı. Öte yandan tüketicinin en çok başvurduğu konut, taşıt, ihtiyaç gibi kredilerde rakamlar düşük seyretti.

Bankalar kredide 'tüketimin' yolunu açtı

HAMİDE HANGÖL
İSTANBUL
hangol@interpress.com

Başbakan Binali Yıldırım'ın "Son çağın" uyarısı yaptığı bankalarda mevduat faizleri trımanışını sürdürürken, konut ve taşıt kredilerinde düşük seyretti. Bir yıla kadar TL mevduat faizleri son üç ayda yüzde 10,9'den 14,71'e çıktı. Kredi tarafında özellikle ihtiyaç kredilerinde yıllık ortalama faiz yüzde 17,7, ticari kredilerde yüzde 16,6'ya ulaşarak, hem vatandaşların hem de işletmelerin cüzdanını yakmasına karşın, tüketim potansiyelinin yüksek olduğu konut ve taşıt kredilerin de ise düşük seyretti. Buna göre, bu yıl mart ayı ortasında ağırlıklı ortalama yıllık konut kredileri faizi yüzde 11,13 olurken, 23 Haziran itibarıyla yüzde 11,72'ye çıkarak hafif bir yükseliş gösterdi. Söz konusu dönemde taşıt kredileri yüzde 15,61'den yüzde 15,67'ye geldi. Öte yandan Başbakan Binali Yıldırım'ın çağrısına ilişkin bankacılar, "Bankalar çağrının dikkate aldı, indirimler görülmeye başlayacak" dedi.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) faiz istatistiklerinden yapılan belirlenmelere göre, yıl başından bu yana TL mevduat faizleri yüzde 33,8 artış kaydetti. Buna göre, 6 Ocak 2017 haftasında yüzde 10,99 olan bir yıla kadar açılan TL mevduat faizleri, 23 Haziran itibarıyla yüzde 14,71'e yükseldi. Bu yükselişin ağırlıklı mart ayında başladığı gözlemlendi. Bu tarihe kadar ağırlıklı ortalama yıllık yüzde 10,70 yüzde 11,09 bandında seyreden mevduat faizleri mart sonlarında doğru yerini keskin yükselişe bırakmaya başladı. Böylelikle 24 Mart'ta yüzde 11,48'e, Nisan'da yüzde 13,68'e ve 16 Haziran'da 13,77'ye ulaşan bir yıllık TL mevduat getirisini 23 Haziran itibarıyla yüzde 14,71'e yükseltti. Söz konusu oranlar, 6 ay kadar TL mevduatlarında son 6 ayda yüzde 23,8 artış kaydedenken yüzde 10,45'ten yüzde 12,94'e ulaştı. Bu mevduat diliminde faiz oranlarının dalgalı bir seyir izlemesi de dikkat çekti. Bankalar, paralarını bir yıldıan fazla bankaya yatıran mudilere yine yıl başından bu yana faiz yüzde 23 artırken, söz konusu oranlar yüzde 10,35'den yüzde 12,74'e yükseldi.

Bankalar tarafından açılan TL mevduatlarında en yüksek getirinin yüzde 33,8'lik oranına "bir yıla kadar" olan vade diliminde olması, bankalar arasındaki rekabetin de ağırlıklı bu alanda olduğunu gösterdi. Bankalar tarafından kredilere uygulanan faiz oranları incelendiğinde faiz yükümlüğü ve ticari kredilerde olduğu görüldü. Bu kapsamda, bankalarca TL ihtiyaç kredilerine uygulanan ağırlıklı ortalama faizinin son altı ayda yüzde 7,1 artışla yüzde 16,22 seviyesinden yüzde 17,38'e çıktığı belirlendi. Böylelikle oranların, geçen yılki indirim öncesi seviyelerine dayandığı belirlendi.

Söz konusu oranlar, geçen yıl Eylül sonundan itibaren düşüşe geçmeye başlamış ve bu indirimler ağırlıklı bu yıl mart ayına kadar sürmüştü. Keskin yükselişin yaşandığı kredi dilimlerinden biri de ticari krediler oldu. Buna göre, 2016 yılının sonunda yüzde 14,53 olan, bu yıl Ocak sonunda ise yüzde 13,25 olarak gerçekleşen TL ticari kredi faizleri 23 Haziran itibarıyla yüzde 16,59'a yükseldi. Bu yılın başından itibaren yükseliş yüzde 18,4 olarak gerçekleşti. Bu durum, 50 bin liralık bir ticari kredide 8 bin 300 liralık bir maliyet artışına anlamına geliyor. Söz konusu kredi faizlerinin tüketici potansiyelinin yüksek olduğu konut ve taşıta düşük seviyede seyrettiği belirlendi. Bu kapsamda, 2016 yılı sonu ve bu yılın başlarında yüzde 11,43 ile yüzde 11,45 bandında olan TL konut kredilerinde ağırlıklı ortalama yıllık faiz yüzde 11,72 oldu. Söz konusu oranlar, yine aylara göre incelendiğinde şubat başında yüzde 11,41, martta yüzde 11, nisanında yüzde 11,02, mayısta yüzde 11,40 ve 23 Haziran itibarıyla yüzde 11,72 olarak gerçekleşti.

Yıl sonundan bu yana yükselişli yüzde 2,3 oldu. Taşıta da benzer bir durum yaşandı ve söz konusu kredi türü faizlerinde fazla oynama yaşanmadı. Bu yılın ilk haftasında yüzde 15,03 seviyesinde olan taşıt kredilerinde yıllık ortalama faiz, 23 Haziran itibarıyla yüzde 15,67'ye ulaştı. Bu yılın başından itibaren artış yüzde 4,2 ile diğer ticari, ihtiyaç kredilerine göre daha düşük oranda gerçekleşti. Söz konusu oranlar aylara göre incelendiğinde sırasıyla yüzde 15,45, yüzde 15,36, yüzde 15,39, yüzde 15,47 ve yüzde 15,67 oldu.

Mevduatta trımanışa geçen faiz, konut ve taşıt kredilerinde düşük seyretti. TL mevduatta son üç ayda yüzde 10,9'den 14,71'e ulaşan faiz oranları, konut kredilerinde yıllık yüzde 11,43 - 11,75 bandını aştırmadı. Başbakan Yıldırım'ın "Son çağın"ına uyan bankacılar, "İndirimler başlıyor" yanıtını verdi.

Bankalar tüketimin yoğun olduğu konutun yanı sıra, taşıt kredilerinde faiz düşüğü seyrete tuttu. Ticari kredi faizleri ise adeta işletmelerin cebini yakıyor.

'BAŞBAKAN'IN ÇAĞIRISIYLA FAİZ İNDİRİMİNE BAŞLIYORUZ'

Mevduat faizlerinin düşürülmesi konusunda hükümetin yaptığı çağrıya ilişkin Karar'a konuşan bankacılar, Başbakan Binali Yıldırım'ın mevduat faizlerinin düşürülmesi çağrısına ilişkin, "Bankalar çağrıya dikkate aldı, indirim ufağı bağlandı. Mevduat faizlerinde haziran sonuna doğru geneli gölme görülecektir" açıklamasında bulundu. Öte yandan bankacılar, faiz indiriminde ilk adımı önce kamu

bankalarının atması gerektiğinin de altını çizdi. Başbakan Binali Yıldırım, İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) Haziran ayı Medis Toplantısı'nda yaptığı konuşmada, bankaların mevduat toplamak için verdiği yüksek faiz oranına eleştirmişti. İSO toplantısında, Türk bankalarında geçen yıl yüzde 15,5 olan rasyoların şimdi yüzde 16,4'e çıktığına işaret eden Başbakan Yıldırım, "Herşey iyiyken niye bankalar faizleri

bu kadar yüksek tutuyor? Bakın açık söylüyorum, son çağrıyı yapıyorum. Ya adam gibi malul bir faiz oranı benimsesiniz, yahut da bizim de tebliğini alınız. Bunu bankalarımız tehdit olarak algılamasın. Elleriinden parayı alacak değil ancak elimizde aradığımız o doğunu baskınlar. O aradığımızı kullanmaktan çekinmeyiz ama itirazınız bu tatlılık olsun" diye konuşmuştu.

Mudilere dolar üzerinden açılan bir yıla kadar vadeli mevduatta faiz oranı yüzde 3,70 oldu.

DOLARA DA YÜKSEK KAZANÇ

Son dönemde düşüşe geçen dolar mevduat faizleri de trımanışa geçti. Buna göre, vadesi bir yıla kadar olan dolar mevduatında faiz yüzde 3,7'ye çıktı. Son altı aylık dönemde yükseliş yüzde 65,1 oldu. Böylelikle, bu yılın başında dolar üzerinden açılan 1 yıla kadar vadeli mevduatın ağırlıklı ortalama yıllık faizi yüzde 2,24 olurken, 23 Haziran itibarıyla yüzde 3,70'e yükseldi. Söz konusu oranlar şubat başında yüzde 2,67, martta yüzde 2,12, nisanında yüzde 2,35, mayısta yüzde 2,76 seviyesinde olurken, en son açıklanan verilerde yüzde 3,70'e çıktı. Söz konusu oranlar altı aylıkta yüzde 3,61, üç ayda yüzde 3,37 ve bir yıldan daha uzun vadelerde yüzde 3,25 olarak gerçekleşti.

Eriyen mevduata son üç haftada 25 baz puan faiz

Garanti BBVA Group'un Ekonomik Araştırmalar Bölümü tarafından hazırlanan, "Kredi Büyüme Eğilimi" raporuna göre, kur etkisinden arındırılmış kredilerin yıllık büyümesi yüzde 18,3'ten yüzde 18'e düşerken, 13 haftalık trend oran ise yüzde 39,3'ten yüzde 34'e azaldı. Ticari kredilerde Kredi Garanti Fonu desteğiyle yaşanan yüksek ivmede Haziran sonuna doğru hafif bir normalleşme yaşandı. Mart ve Nisan aylarında yıllık yüzde 0,80 olarak gerçekleşen ortalama haftalık ticari kredi büyümesi, Mayıs ve Haziran aylarında

sıraşyla yüzde 0,60 ve yüzde 0,30 olarak gerçekleşti. Mevduat faizlerinde yılın yineli trend sürenken, 3 haftadır üst üste yaklaşık 25 baz puanlık artışları gördüğümüzde yüzde 72,2 seviyesine ulaştı. Mevduatlar tarafından, dolar kurunun yüzde 0,4 sınırlı yükselişli 16 - 23 Haziran haftasında, dolar mevduatlarına girişte artış yaşanırken, TL mevduatları ise sabit kaldı. Yıllık bazda, TL mevduatı büyümesi yüzde 15,4'ten yüzde 14,6'ya düşerken, Yabancı Para (YP) mevduatı büyümesi ise yüzde 5,5'ten yüzde 5 seviyesine düştü.

EURO MEVDUATTA DÜŞÜŞ

■ Euro mevduatlarında ise getirinin yıl sonu ve yıl başına göre düşüğü görüldü. Buna göre, geçen yılın sonunda yüzde 1,55 olan bir yıla kadar vadeli euro mevduat faizi 23 Haziran haftasında yüzde 1,46 olarak gerçekleşti. Söz konusu vade dilimliliği şubat ortasında 1,59, martta 1,49, nisanında 1,95, mayısta yüzde 1,25 olurken, haziran ayında 1,46 oldu. Bir yıl ve daha uzun süreli euro mevduatı yüzde 1,47, altı ay kadar yüzde 1,29, üç ay kadar yüzde 1,88 ve aylık yüzde 1 getiri sağladı. Bu vade diliminde yıl başında yıllık ağırlıklı ortalama yüzde 0,97 olan aylık euro mevduat faizi, şubatta yüzde 0,85, martta yüzde 0,92, nisanında yüzde 0,87, mayısta yüzde 1,02 olurken, haziran ayında yüzde 1 olarak belirlendi. Bankaların mevduat ve tüketici kredilerine uyguladığı faiz oranları incelendiğinde ise son dönemde makasın daralması yüzde 30,4 olarak gerçekleştiği hesaplandı.

VATANDAŞ PARAYI BANKA YERİNE TÜKETİME YATIRIYOR

■ Türkiye'de konut satışları mayıs ayında yüzde 1,5 artışla 116 bin 558 olurken, yılın beş aylık döneminde toplam konut satışları 554 bin 784'e ulaştı. ■ Ocak ayında 95 bin 389 adet satışlar, şubatta 101 bin 468'e, martta 128 bin 925'e, nisanında 114 bin 446'ya ve mayısta 116 bin 558'e çıktı. ■ Otomobil ve hafif ticari araç pazarı ilk 6 ayda 401 bin olarak gerçekleşti. Otomobil toplam satışları, söz konusu dönemde 305 bin 924 adet olarak gerçekleşti.

■ Bankacılık sektöründe verilen kredilerin toplam büyüklüğü 1,85 trilyon liraya yükseldi. ■ Mevduat toplam büyüklüğü 1,61 trilyon liraya çıkmasına karşın kredilerin halen gerisinde. ■ Bu rakamın 1,43 trilyon liralık kısmı yurt dışı bankalar, 40,1 milyarlık kısmı yurt dışı bankalarda. ■ Söz konusu 1,43 trilyon liralık mevduatın 855,3 milyarlık kısmı TL, 580,6 milyar yabancı para.

İSO, "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2016" araştırmasını açıkladı

Erdal Bahçivan

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2016" araştırması sonuçlarına göre, sanayinin zirvesinde 32 milyar 594 milyon lira üretimden satışları ile Tüpraş yer aldı. Listede ikinci sırada 16 milyar 314 milyon liralık üretimden satışları ile Ford bulunurken, üçüncü sırayı ise üretimden satışları 12 milyar 856 milyon lira olan Tofaş elde etti.

Sanayi devlerinin üretimden satışları bir önceki yıla göre yüzde 8,8'lik artışla 490 milyar liraya, toplam faaliyet karı yüzde 18,6 artışla 52,4 milyar liraya ve toplam ihracatı da yüzde 3,1 artışla 55,1 milyar dolara yükseldi. Sanayi kuruluşları, elde ettikleri 52 milyar liralık esas faaliyet karının yarısından fazlasını ise finansman gideri olarak kaybetti.

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan: "Türk sanayisi, finansman zorluğu, kur dalgalanmaları, sosyal, siyasal, terör ve jeopolitik olumsuzlukları barındıran bir yılda, 'başarma' azim ve kararlılığını korudu. Yüzde 3,9'luk büyüme performansı ile ekonominin en yakın yol arkadaşı, zor günlerin dostu olduğunu gösterdi. Türkiye'nin ilk 10 ekonomisi arasında girmesine en güçlü katkıyı yapacak yegane sektör olan sanayi, üretim ekonomisine dönüş için her türlü desteği almayı hak etti."

Reel ekonominin mevcut durumunu ve yaşadığı sorunları ortaya çıkarması bakımından önem taşıyan araştırmaya göre, 500 Büyük Sanayi Kuruluşu'nun üretimden satışları bir önceki yıla göre yüzde 8,8'lik artışla 450.505 milyar liradan

490.043 milyar liraya çıktı. Kuruluşların toplam faaliyet karı bir önceki seneye göre yüzde 18,6 artışla 52,4 milyar TL'ye, faaliyet karlılık oranını da yüzde 8,7'den yüzde 9,4'e yükseldi. Toplam ihracatı üç yıldır üst üste gerileyen 500 Büyük Kuruluşun 2016 yılında ihracatı yeniden ivme kazanarak yüzde 3,1 artışla 55,1 milyar dolar oldu.

İlk 10 içinde beş otomotiv şirketinin yer aldığı araştırmada, listeye 48 yeni sanayi kuruluşu girdi. Bunlardan 27 tanesi geçen yıl İSO İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu sıralamasında yer alan şirketlerden, 21 kuruluş ise İSO 1000 dışından olan şirketlerden oluştu. Listenin ilk 50 şirketi, toplam 490 milyar liralık üretimden satışların 241 milyar lirasını gerçekleştirerek 2015 yılında yüzde 48,8 olan payını yüzde 49,2'ye çıkardı.

Sanayi, ekonominin en yakın yol arkadaşı

Araştırma sonuçlarını İSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı İrfan Özhamaratlı ile birlikte kamuoyuna açıklayan İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, "Türkiye'de yaşanan beklemedik olumsuz olaylar eğer dünyanın en gelişmiş ülke ekonomilerinde yaşanmış olsaydı, bu ülke ekonomilerinde bizim ekonomimizin yaşadığı tahribattan daha büyüğü yaşanırdı. Oysa Türkiye ekonomisi, Türkiye özel sektörü ve sanayimiz, bütün bu zorluklara rağmen ekonomik aktivitesini, dinamizmini kesmedi" dedi. Sanayi sektörünün ekonominin geneli üzerinde bir performans göstererek ekonomik büyümeye en nitelikli katkıyı sunduğunu ve yüzde 3,9'luk performansı ile büyümeyi sürüklediğini vurgulayan Bahçivan'ın konuşması şu şekilde gerçekleşti: Öncelikle 2016 yılında yaşanan bütün zorluklara rağmen sanayinin ve sanayicimizin kabul edilmesi gereken bir başarısını görüyoruz bu raporda. Elbette raporun içeriğinde sanayimiz açısından bazı olumsuz göstergeler de göreceksiniz. Fakat geçen yıl hem içeride ve hem de

dışarıda tarihe geçecek olaylar ve zorluklar yaşadığımızı unutmamalıyız. Biz İSO olarak bu rapora kümülatif bir bakış attığımızda, genel bir olumsuzluk tablosu içinde bile Türk sanayisinin, 2016 yılında ülkemize ve ekonomimize karşı sorumluluğunu başarıyla yerine getirdiğini ve yılı gururlu bir neticeyle kapattığını söyleyebiliyoruz.

Aslında bu yılki veriler sanayinin kendi rüştünü ispat etmesinin bir vesikası olarak da görülmelidir. Yani Türk sanayisi, finansman zorluğu, kur dalgalanmaları, sosyal, siyasal, terör ve jeopolitik tüm olumsuzlukları barındıran bir yıl içinde, "başarma" azim ve kararlılığını korumuştur.

"Hangi noktalarda yapmış bunu?" diye soracak olursanız; Şu yanıtı rahatlıkla verebiliriz: Sanayici hem kar etme noktasında, hem ihracatını artırmakta, hem üretimini sürdürmekte ve hem de yeni istihdam yaratmakta, ülkesine karşı temel sorumluluklarını kapsayan sınavların hepsinden başarıyla geçmiştir.

Bu çaba ve başarı da, sanayi sektörünün üretim ekonomisine dönüş ve ekonomide üretim kültürünün yeniden hakim kılınması için her türlü desteği almayı hak ettiğini ortaya koymaktadır.

Sanayi sektörü kendi ana faaliyetlerinde başarılıdır. Fakat bununla beraber finansman yönetimi, sanayinin son yıllardaki en temel problemi olmaya devam etmektedir. Her ne kadar 2016 yılında biraz düşüş olsa da son dört yılın ortalamasına baktığımız zaman sorunun varlığı ortadadır. Sanayici esas faaliyetinden para kazanırken, ne yazık ki faaliyet karının yarısından daha fazlasının finansman gideri olarak kaybedildiği gerçeği karşımızda durmaktadır. Demek ki finansman noktası rahatlatıldığı zaman, bu kadar zorluklarla mücadele edebilen bir sektörün, daha başka neler yapabileceğinin de ipuçlarını bu raporda görebilmekteyiz.

Türkiye ekonomisi 2016 yılının ilk yarısında iyi bir büyüme performansı gösterdi. Ancak yılın ikinci yarısında bu performans yaşanan ekonomi dışı gelişmeler nedeniyle tersine döndü. Yaşanan bu olumsuz gelişmeler nedeniyle ekonomimiz, ilk yarıdaki olumlu büyümeyi sürdürmedi ve Türkiye ekonomisi yıl genelinde yüzde 2,9 büyüme gösterebildi.

Sanayi sektörümüz ise ekonominin geneli üzerinde bir performans gösterdi ve ekonomik büyümeye en nitelikli katkıyı sunarak yüzde 3,9'luk performansı ile büyümeyi sürükleyen sektör oldu. Bu performans, mevcut yaşanan koşullar değerlendirildiğinde, yukarıda da sözünü ettiğimiz gibi Türk sanayinin esnekliğini ve rekabet gücünü ortaya koyuyor. Fakat bu azim ve performans, sanayi sektörümüzün uzun yıllara dayanan şu yapısal sorununu görmemizi engellememeli. Bu da Gayri Safi Yurtiçi Hasıla içindeki imalat sanayi payının gerilemesidir.

Henüz sanayileşmiş ülke statüsüne ula-

şamamış olan Türkiye'de, imalat sanayinin milli gelir içindeki payı hızla gerileyerek yüzde 23'lerden yüzde 15-17 aralığına düşmüştür. Son yıllarda uygulanmaya konulan desteklere rağmen bu alanda istenilen ve bu trendi tersine çevirecek güçlü bir ivme yakalanabilmiş değildir. Bunun sağlanabilmesi için Türkiye ekonomisinin yeniden ve katma değeri daha yüksek bir üretim ekonomisine dönmesi gerekmektedir.

Baktığımızda 2015 yılında olduğu gibi geçen yıl da bu alandaki karnemizi iyileştiremediğimizi görüyoruz. İmalat Sanayi Sektörünün GSYH İçindeki Payı 2016'da da yüzde 16,7 olarak aynı seviyede kalmaya devam etti. Bu trendin tersine çevrilebilmesi kaçınılmazdır ve sanayi sektöründe koşulların iyileştirilmesi ihtiyacının sürmekte olduğunu bu vesileyle bir kez daha vurgulamak istiyorum.

ISO Türkiye'nin 500 Büyük İlk 10 Sanayi Kuruluşu (Üretimden Satışlara Göre)

1- TÜPRAŞ 32.594.414.128 TL

- 2- Ford Otomotiv 16.314.127.976 TL
- 3- TOFAŞ 12.856.413.539 TL
- 4- Oyak-Renault 11.465.524.257 TL
- 5- Arçelik 11.245.036.602 TL
- 6- Toyota 10.570.043.142 TL
- 7- EÜAŞ Elektrik 7.348.858.592 TL
- 8- Hyundai Assan 7.057.554.049 TL
- 9- İçdaş Çelik 6.545.208.753 TL
- 10- İskenderun Demir ve Çelik 6.496.505.034 TL

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2016 Sektörümüz İlk Beşyüzde Yer Aldı

5	3	Arçelik A.Ş.	İstanbul Sanayi Odası	-	5	11.245.036.602
16	18	BSH Ev Aletleri San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul Sanayi Odası	-	15	4.305.693.145
24	26	Vestel Beyaz Eşya San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul Sanayi Odası	-	22	2.962.571.340
96	129	Indesit Company Beyaz Eşya San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul Sanayi Odası	-	89	981.770.098
118	123	Eczacıbaşı Yapı Gereçleri San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul Sanayi Odası	-	111	860.822.634
119	115	Kaleseramik Çanakkale Kalebodur Seramik Sanayi A.Ş.	İstanbul Sanayi Odası	-	112	847.731.916
246	265	Vitra Karo San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul Sanayi Odası	-	237	480.034.561
339	400	Doğtaş Kelebek Mobilya San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul Sanayi Odası	-	330	366.198.206
363	364	Bien Yapı Ürünleri Sanayi Turizm ve Ticaret A.Ş.	Ankara Sanayi Odası	-	354	346.755.576
380	369	Ege Seramik San. ve Tic. A.Ş.	Ege Bölgesi Sanayi Odası	-	371	324.423.470
387	441	Samet Kalıp ve Madeni Eşya San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul Sanayi Odası	-	378	318.944.052
424	446	Seranit Granit Seramik San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul Sanayi Odası	-	414	281.336.498
456	485	Öztiryakiler Madeni Eşya San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul Sanayi Odası	-	445	264.063.125

